

2017

TMMOB ÇEVRE MÜHENDİSLERİ ODASI İSTANBUL ŞUBESİ İSİG KOMİSYONU

İSİG KOMİSYON RAPORU – İŞÇİ SAĞLIĞI VE İŞ GÜVENLİĞİNDE
TÜRKİYE GERÇEĞİ VE ÇALIŞAN HAKLARI PANELİ

TMMOB

Çevre Mühendisleri Odası

İstanbul Şubesi

KOLAYLAŞTIRICI

Ömür YAŞAYAN -TMMOB ÇMO İstanbul Şubesi YK Üyesi

KONUŞMACILAR

İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği'nde Türkiye Gerçeği ve Çalışan Hakları

Nuran GÜLENÇ

Bileşik Metal-İş Sendikası Genel Sekreter Yardımcısı

21 Ekim 2017 Cumartesi Günü TMMOB Çevre Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi binasında gerçekleştirilen **İşçi Sağlığı ve İş Güvenliğinde Türkiye Gerçeği ve Çalışan Hakları Paneli** üye ve dostlarımızın katılımıyla gerçekleştirildi. Panelimiz 6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun çıktığı tarihten bu yana değişen kanun maddeleri ve yönetmeliklerin işçi sağlığı ve iş güvenliği çalışmalarına olan etkileri üzerine konuşuldu. Yasa değişikliklerinin iş kazalarının, meslek hastalıklarının ve iş cinayetlerinin değerlendirilmesi, İş Güvenliği Uzmanlarının çalışma ortamlarındaki hakları, sorumluluklarını, çalışma hayatında yaşadıkları sorunları ve çözüm önerileri konuşuldu.

TMMOB Çevre Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi Yönetim Kurulu Üyesi **Ömür YAŞAYAN** açılış konuşması ve moderatörlüğü ile konuşmacılar hakkında kısa bir bilgi verildikten sonra **İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği'nde Türkiye Gerçeği ve Çalışan Hakları** sunumu ile **Nuran GÜLENC**, ardından üye ve dostlarımızın soru ve katkılarıyla ile panelimiz sona ermiştir.

Nuran GÜLENÇ - İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği'nde Türkiye Gerçeği ve Çalışan Hakları

6331 Sayılı İş Sağlığı Ve Güvenliği Kanunu İşçi Ölümlerini Durdurmada/ Meslek Hastalıklarını Ortaya Çıkarmada Yetersiz!

İş cinayetleri ve iş kazaları 6331 sayılı İş Sağlığı ve İş Kanunu yayınlandığı günden bugüne artarak devam ediyor. Büyük umutlarla hazırlanan Yasa'nın aradan geçen 5 yıl da çalışma hayatına etkisi merak konusu. Elimizde SGK ve İSİG Meclisi verileri bulunuyor. Bu verilerden yola çıkarak 6331 Sayılı Yasa'nın iş cinayetlerine, iş kazalarına ve meslek hastalıklarına etkisi incelenmiştir.

Anayasa'nın 49. Maddesi "çalışma herkesin hakkı ve ödevidir" maddesinde devletin sorumluluğunu tanımlamıştır. Buna göre "Devlet, çalışanların hayat seviyesini yükseltmek, çalışma hayatını geliştirmek için çalışanları ve işsizleri korumak, çalışmayı desteklemek, işsizliği önlemeye elverişli ekonomik bir ortam yaratmak ve çalışma barışını sağlamak için gerekli tedbirleri alır" der. Ancak 15 yıllık AKP iktidarı boyunca iş cinayetleri "kader" " fitrat" diyerek normalleştirmeye çalışıldı. Bu sürecin bir parçası olarak, işçi ölümleri artıyor. İşe bağlı hastalıkların gerçek boyutları bilinmiyor.

2012 yılından bugüne çalışma hayatında sağlık ve güvenlik alanı 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu çerçevesinde düzenleniyor. 2005 yılında AB adaylığının çokça konuşulduğu ve AB'nin ön şart olarak sürdürdüğü koşulların bir çıktısı olarak alana özgü bir yasa yapıldı. Yasa, 20 Haziran 2012 tarihinde kabul edildi ve 30 Haziran 2012'de 28339 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girdi. Kanun hükümlerinin uygulanmasına ise yayım tarihini izleyen 6 ay ila 2 yıl içinde kademeli olarak başlaması ön görüldü. Toplam 39 madde ve 4 bölümden oluşan Yasa Türkiye'de tümüyle işçi sağlığı ve iş güvenliği alanına özgülenmiş ilk yasadır.

AB'nin 1989 yılında kabul ettiği sınırlı istisna dışında bütün çalışanları kapsayan 89/391/EEC sayılı Çerçeve Direktifinin çerçeve doğrultusunda hazırlanan 6331 sayılı kanunun aradan geçen 5 yılda işçilerin çalışma koşullarını ve kalitesini ne ölçüde arttırdığı merak edilen konular arasındadır.

Yasa Defalarca Değişikliğe Uğrayarak Esnetildi

6331 sayılı Yasa yürürlüğe girmesiyle birlikte çok tartışılan ve bir o kadar da müdahale edilen yasalardan biri oldu. Yasa'nın çıkarılma gerekçelerine rağmen işçi ölümlerinin, iş cinayetlerinin artması, var olan meslek hastalıklarının tespit edilememesi, Yasa maddelerinde sık sık yapılan değişiklikler ve ötelemeler bu tartışmanın en önemli tarafları oldu. Sürekli yapılan değişiklikler nedeniyle bir süre daha bu tartışmalı durumun devam edeceğini öngörebiliriz.

İşverenlerin, yasa hükümlerini uygulamaktan kaçınmaları, hükümete yönelik lobi çalışmaları, bir çok yasa maddesinin uygulama tarihlerinin ötelenmesini ve maddelerin esnetilmesi sonucunu getirdi. Yasa maddeleri, yasa yapma tekniğine aykırı olarak torba yasalarla defalarca değişikliğe uğradı.

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'na 2013-2017 tarihleri arasında yayımlanan 8 torba kanunla toplam 40 değişiklik yapıldı. Müdahalelerin 20'si ek madde ve cümle şeklinde yapılırken 20'si ise kelime ve madde değişikliği şeklinde yapılmıştır. 04.04.2015 tarihinde kabul edilen ve 23.04.2015 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanan 6645 sayılı kanun, 20 ek/değişiklikle en fazla müdahalenin

yapıldığı torba kanun oldu. Bunu 7 değişiklikle 10.09.2014 tarihinde kabul edilen ve 11.7.2014 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanan 6552 sayılı torba kanun ve diğerleri izledi.

Kanun’un 2. Maddesi olarak düzenlenmiş olan ‘Kapsam ve İstisnalar’ maddesi, Yasa’nın uygulama alanını belirlemektedir. 2012 yılında Yasa’nın uygulanmaya başlamasıyla birlikte, *“kamu ve özel sektöre ait bütün işyerlerine, bu işyerlerinin işverenleri ile işveren vekillerine, çırak ve stajyerler de dahil olmak kaydıyla tüm çalışanlarına faaliyet konularına bakılmaksızın uygulanır”* şekliyle düzenlenmiş olan madde, en fazla müdahalenin de yapıldığı madde olmuştur. Bu müdahaleler istisnalar ve kapsam dışının genişletilmesi yönünde olmuştur.

Maddenin istisnalar kısmında, 10.09.2014 tarih ve 6552 sayılı Kanun’un 15. maddesi ile *“denizyolu taşımacılığı yapan araçların uluslararası seyrüsefer hâlleri”* kapsam dışına çıkartılmaya çalışılmış, bu değişiklik Anayasa Mahkemesi tarafından, yasanın mantığına ve AB direktiflerine aykırılığı gerekçesiyle 14.05.2015 tarih ve E:2014/177 ve K:2015/49 karar ile iptal edilmiştir. Mahkeme kararı 11.06.2015 tarih ve 29383 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır. 6552 sayılı torba kanunda yapılan bir diğer değişiklik ise madde 6’ya *“iş sağlığı ve güvenliği hizmetler alımında, çıraklar ve stajyerler toplam çalışan sayısına dâhil edilmez”* hükmü eklenerek olmuştur.

Yasa’nın ilk halinde herhangi bir çalışan sayısı sınırlaması getirilmemişken, iş sağlığı ve güvenliği hizmetleri maddesinin sonuna, önce 6552 sayılı torba kanunla *“10’dan az çalışanı olan az tehlikeli işyerlerinde Bakanlıkça verilen eğitimleri alanlar giriş ve periyodik muayeneler hariç iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerini yürütebilir”* eki getirildi. Daha sonra bu ekte yer alan çalışan sayısı sınırı, 18 Haziran 2017 tarihinde 7033 sayılı Kanun ile 10’dan 50’ye çıkarıldı.

Aynı maddenin (a) fıkrasında, çok tehlikeli işlerde diğer sağlık personeli bulundurma zorunluluğunun da işçi sayısı sınırlaması yokken 6552 sayılı kanunun ile 10 kişi sınırlaması getirildi.

Kanun’un 6,7 ve 8. maddelerinin yürürlüğünü düzenleyen 38. madde yasanın ilk halinde, kamu kurumları ile 50’den az çalışanı olan ve az tehlikeli sınıfta yer alan işyerleri için *“yayımlı tarihinden itibaren 2 yıl sonra”* diye düzenlenmişti. Ancak, 12.07.2013 tarih ve 6495 sayılı torba kanunla önce 01/07/ 2016 tarihine, ardından 20.08.2016 tarihli 6745 torba kanun ile 01.07.2017 tarihine, son olarak da 18.06.2017’inde yasalaşan ve 7033 sayılı torba kanun ile 01.07.2020 tarihine bırakıldı.

6, 7 ve 8. maddelerinin yani İş Sağlığı ve Güvenliği Hizmetleri, İş Sağlığı ve Güvenliği Hizmetlerinin Desteklenmesi, İşyeri Hekimleri ve İş Güvenliği Uzmanları hükümlerinin uygulaması 50’den az çalışanı olan tehlikeli ve çok tehlikeli sınıfta yer alan işyerlerinde yayım tarihinden itibaren 1 yıl sonra yürürlüğe girmesi kararlaştırılmıştı. Ancak, 12.07.2013 tarihli 6495 sayılı sayılı torba kanunla 6 ay ötelenmiş ve 01.01.2014 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

“Sağlık Gözetimi” konusunu düzenleyen 15. madde ilk halinde tüm sağlık raporlarının işyeri hekimi tarafından verilmesini öngörüyordu. 6552 sayılı torba kanunla *“10’dan az çalışanı olan az tehlikeli işyerlerinde kamu sunucuları ile aile hekimlerinden de alınabilir”* şeklinde düzenlendi. Ardından 18.06.2017 tarih ve 7033 sayılı torba kanunla çalışan sayısı *“50’den az”* haline getirilerek artırıldı.

6654 sayılı torba kanun ile yasa hükümlerinin yerine getirilmemesi durumunda uygulanacak para cezalarında da değişiklikler yapılmıştır. Yasa’nın ilk halinde olmayan para cezaların getirilmiş, kimi

başlıklarda arttırılmış, kimi başlıklarında para cezası miktarları azaltılmıştır. Ancak, bu ceza miktarlarının caydırıcılıktan uzak olduğunu belirtmek gerekir.

Yasanın yayımlanmasından bu yana geçen 5 yıllık süre içinde, iş sağlığı güvenliği uzmanı eksikliği tamamlanamamış, C sınıfı uzmanların tehlikeli işyerlerinde görev alması 1 Ocak 2019 ve B sınıfı uzmanın çok tehlikeli işyerlerinde görev yapabilmesi 1 Ocak 2020 yılına kadar uzatılmıştır. Böylece, bilgi birikimi deneyimi sınanmamış ve belgelenmemiş uzmanların bir üst tehlike sınıfına hizmet verme süreleri uzatılmıştır. Bu da verilen hizmetin niteliğinin ve güvenilirliğinin düşmesi sonucunu yaratabilir.

Bir önemli değişiklikte, hali hazırda faaliyette olan işyerlerinin büyük kaza önleme politika belgesi veya güvenlik raporlarının hazırlanıp Bakanlık incelemesine sunulması zorunluluğu 28.11.2017 tarih ve 7061 sayılı Torba Kanununun 103. md sinde yapılan değişiklikte ortadan kaldırılmıştır.

İş Kazaları ve Cinayetleri Devam Ediyor

İşçi sağlığı ve iş güvenliği alanına yönelik resmi veriler, Sosyal Sigortalar Kurumu tarafından tutulmaktadır. Bu nedenle veriler, 5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun (SSGSSK) 4-1/a maddesi kapsamında, sigortalı olarak sisteme kayıt edilmiş çalışanları kapsamaktadır. Kapsamı dışında sisteme kayıtlı çalışanlar ve kayıt dışı çalışanların verileri SGK verileri arasında yer almıyor. Bunlar dikkate alındığında SGK verilerinin ülkemizin gerçek tablosunu yansıttığını söylemek pek mümkün değildir. Ancak, veriler çok kaba da olsa ülkemizde İSİG alanın gidişatı hakkında bir fikir vermektedir.

SGK verilerine göre 4-1/a kapsamında sigortalı olarak çalışan işçilerin işyerinde geçirdikleri kaza sayısında 2012- 2016 yılları arasında ciddi artış olduğu görülmektedir. Yasa'nın yayımlandığı 2012 yılı ile 2016 yılı arasında kaza bildiriminden kaza artışının 211.197'dir. 2015 yılından 2016 yılına ise arasındaki artış 44.921 olarak kayıtlara işlenmiştir. 2012-2016 yılları arasında iş kazası sayısında yüzde 282 artış olmuş buda yaklaşık 4 kat (3,82) artış demektir. Kadın ve erkek tüm çalışanlarda iş kazası geçirme sayısı artmıştır. 2011- 2016 yılları arasında yıllık ortalama iş kazası sayısının ortalamasının da yaklaşık 180.600 olduğu görülüyor.

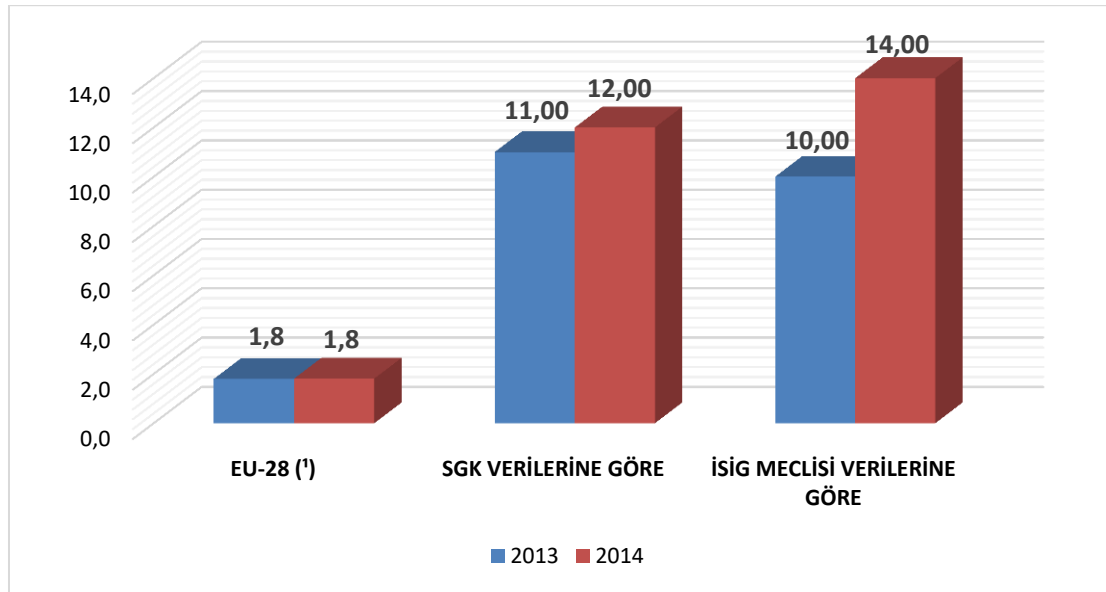
2016 yılında yüz binde 10 ve 2011-2016 arası ölüm oranları ortalama yüz binde 11 olduğu görülüyor. Bu verilerin sadece kayıtlı işçiler ve bildirim yapılan işçiler olduğunu göz önünde bulundurursak verinin çok daha yüksek olduğunu söylemeliyiz.

Meclis verilerinden yola çıktığımızda, 2016 yılı iş cinayetlerinde hayatını kaybeden işçi sayısı 1970 olarak açıklanmıştır. 2017 yılının on bir ayında ise bu rakam 1851'dir. yıldan yıla iş cinayetleri sayısında bir artış vardır, SGK kayıtlarına çocuk işçilik, kayıt dışı işçilik alanında meydana gelen ölümler yansımamaktadır. Meclis, işyerlerinde ya da çalışırken meydana gelen olayları toplamakta ve çeşitli kategorilere göre veriler oluşturmaktadır. Buna göre, çocuk işçi ölümlerini, göçmen işçi ölümleri ya da cinsiyete göre sunmaktadır. Yasa'nın Yayımlandığı 30.06.2012 tarihinden 2016 yılı sonuna kadar en az 7699 işçi hayatını kaybetmiştir. Ölen işçilerin en 525'i kadın ve 265'i çocuk işçidir. 2016 yılı kayıtlı istidama oranladığımızda ölüm oranı yüz binde 14, ortalama ise yüz binde 12 olduğu görülmektedir.

SGK verilerinden yola çıkarak işçi ölümleri hakkında bizlere bilgi veren bir veri de SGK verilerine göre 5510 Sayılı Kanunun 4-1/a maddesi kapsamındaki sigortalılardan iş kazası veya meslek hastalığı sonucu ölümlere bağlı yıl içinde (geçmiş yıllarda ölenlerin bu yıl gelir bağlanan hak sahipleri dâhil) ölüm geliri bağlanan dosya sayısı yer almaktadır. İş kazası ve meslek hastalıklarında sadece bildirimlere değil, iş kazası ve meslek hastalıklarından ölenlerin yakınlarının açmış olduğu dava dosyalarına ve müfettişler tarafından yapılan değerlendirme sonucu bu kapsamda değerlendirilen vakalara da bakmak gerekir. Bu dava ve incelemelerin içine kayıt dışı alanda çalışan işçilerin de girmesi söz konusudur. Bu nedenle, diğer işe bağlı ölüm verilerinden daha gerçeğe yakın verileri bu yolla elde etmek mümkündür. SGK'nin işçi ölümlerini ve dava dosya sayılarını karşılaştırdığımızda işçi ölümlerinin 12 yıllık ortalaması alındığında 1.278 olan işçi ölümleri, aylık bağlanan dosya sayısı üzerinden değerlendirildiğinde yıllık işçi ölüm ortalamasının 2.350 olduğu görülmektedir. İki veri seti arasında yıllık ortalama 1072 gibi oldukça ciddi bir fark söz konusudur. Çok sayıda iş cinayetinin SGK kayıtlarına yıl bazında yansımadığını, ancak dava veya müfettiş incelemesi sonucunda iş kazası veya meslek hastalığı olarak değerlendirildiğini söylemek mümkündür.

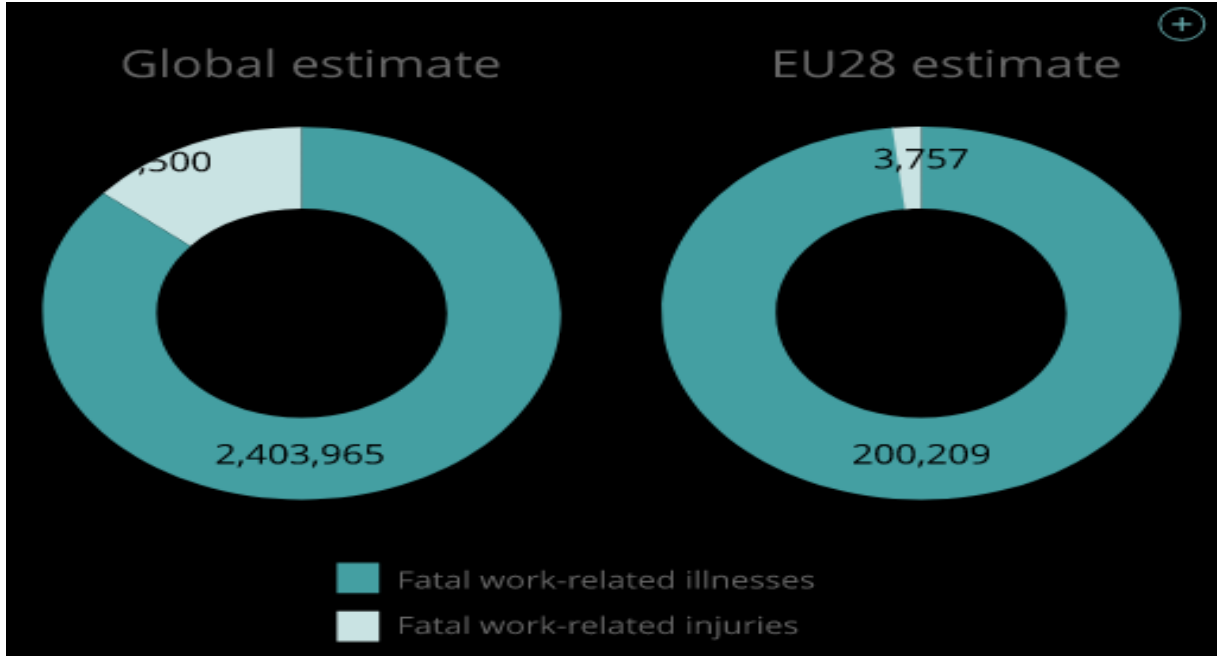
Meslek hastalığı ve iş cinayetlerinde ölüm sonucunda aylık bağlanan dosya sayısı üzerinden bakıldığında ortalama işe bağlı ölüm sayısı SGK istatistiklerinde açıklananın sayının yaklaşık iki katıdır. Bu veriden hareketle işe bağlı ölüm nedeniyle her gün 7 işçi hayatını kaybettiği gerçeği ile yüz yüzeyiz.

İş cinayetlerinde ölüm, AB'nin toplam 28 ülkesinde ortalama Eurostat 2014 verilerinde, yüz binde 1,8 olduğu görülmektedir. Yukarıdaki grafikte AB (2013-2014) verileri ile İSİG Meclisi ve SGK (2013-2014) verileri karşılaştırılmıştır. İSİG Meclisi verilerinde kayıtlı işçi yada kayıt dışı işçi ayrımı yapılmadığını daha önce belirtmiştik. Bu nedenle Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)'in 2014 yılı kayıt dışı istihdam oranı olan yüzde 35 oranı hesaplama dâhil edilse bile ölüm oranı yüz binde 10,55 olduğu görülmektedir. Ülkemizdeki iş cinayetleri oranını gösteren hangi veriyi esas alırsak alalım AB ülkelerinin çok üzerindedir.

Grafik 1: AB ve Türkiye İş Cinayetleri Ölüm Oranları Karşılaştırması (yüzbinde)

Dünya ya baktığımızda da 380.500 kişi iş kazası sonucu ve 2.403.965 kişi meslek hastalığı sonucu ölüm verileri bulunmaktadır. EU'da bu sayı iş cinayetlerinde ölüm 3,757 ve meslek hastalıklarından ölüm ise 200 bin 209 olarak kayıtlara geçmiş. Buna göre küresel olarak ölümlerin %86 sı meslek hastalığı olarak kayıt edilirken AB'de bu oran %98 olduğu görülmektedir. Ülkemizde ise SGK verilerinden meslek hastalığı sonucunda ölüm kayıtlara hiç yansımamıştır.

Meslek Hastalıkları Tespit Edilemiyor

J.M Harrigton'a göre, işçi sayısının en az % 0,4 ila en çok % 1,2 arasında bir meslek hastalığı sayısının olması gerekir. Bu genel kabul üzerinden bakıldığında ülkemizde istatistiklere yansıyan sayı oldukça azdır. 2016 yılında istatistiklere yansıyan meslek hastalığı sayısı 597 iken bu sayının 55 bin ile 165 bin arasında olması beklenmektedir. Yıllar itibari ile gerçekleşmiş olan meslek hastalıkları beklenenin çok altındadır.

SGK verilerinden, meslek hastalığı sayılarında çok az bir artış göstermesine rağmen (2014;494, 2015; 510 2016;597) yıllar içinde artışı görülmekle birlikte, sayıların bu kadar düşük kalması ciddi bir sorundur. Her yıl ortalama en az 2350 işçinin hayatını kaybettiği, 2011-2016 yılları arasında toplam en az 1 milyon 084 bin iş kazasının yaşandığı koşullarda, istatistiklere yansıyan tespit edilmiş meslek hastalığı sayısı, sistemin meslek hastalıklarını ortaya çıkarmada aciz kaldığını göstermektedir. 6331 sayılı Yasa'nın da bir çözüm üretmediği görülmektedir.

Sonuç

6331 sayılı Kanun'un yayımlanmasıyla, kamuoyunda iş kazalarının, meslek hastalıklarının ve işçi ölümlerinin azalması beklentisi oluştu. Ancak aradan geçen beş yıl bu beklentilerin boşa çıktığını

söylemek gerek. Bunun nedenlerini tamamıyla Yasa'nın yetersizliğine bağlamak doğru bir yaklaşım olmaz. Yasa'nın performansı aynı zamanda uygulanmasına, denetlenmesine ve caydırıcı cezaların hayata geçmesine bağlıdır. Sorunun kaynağını ararken Yasa'yı tamamlayacak olan bu üçlü saç ayağının eksikliğine de bakmak gerekmektedir

Uygulama aşamasında, işyerlerinde iyileştirmeyi sağlayacak uzmanların hem ekonomik hem de karar alma yönlerinden tam bağımsızlığının olmaması, çalışan temsilciliği sisteminin, sendikası işyerlerinde işlememesi, hem uzmanların hem çalışan temsilcilerinin iş güvencesinin sağlanmamış olmasını da saymak gerekir.

AB standartları esas alınarak hazırlandığı belirtilen Yasa'nın yayınlandığı günden bugüne geçirmiş olduğu değişiklikler de yasanın başarısını etkileyen nedenler arasındadır. 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanun'una yayımlandığı günden bugüne toplam 8 torba kanunla 40 defa müdahale edilmiştir. Bu müdahalelerin bir kısmı kelime cümle değişikliği, bir kısmı ek madde ve cümle şeklinde olmuştur. 3 defa toplam 8 yıl ötelenen 2018, 2019 ve 2020 yılına kadar ötelenen hükümler mevcuttur.

6331 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesi işçi ölümlerinde bir azalmaya neden olmamıştır. SGK verilerine göre iş kazası ve meslek hastalığı sonucu aylık bağlanan dosya sayısının her yıl ortalama 2.350 olduğu görülmektedir. Bu da her gün 7 işçinin iş cinayetlerinde hayatını kaybettiğini gösteriyor.

Meslek hastalıklarının ortaya çıkmasını sağlayacak bir işleyişe hala geçilememiştir. SGK'nın verileri hala komik düzeydedir. Meslek hastalığından kadın işçi ölümü hiç kayıtlara yansımazken, erkek işçi ölümlerinde ki veriler ülke gerçekliğine uymadığını söylemeliyiz. Hükümet kendi koymuş olduğu meslek hastalığı verilerine bile ulaşmaktan aciz bir noktaya gerilemiştir.

2012-2016 arasında kaza sayısında ki artışı 211.197 olarak gerçekleşmiş bu da 4 kat artış demektir. Kadın ve erkek tüm çalışanlarda iş kazası geçirme sayısı artmıştır. 2011-2015 yılları arasında iş kazası sayısının ortalama 180.678 olduğu görülmektedir.

Sendikalaşma oranı ülkemizde oldukça düşüktür. Çalışanların yüzde 95'inin toplu sözleşme kapsamı dışında olduğu koşullarda, işçilerin örgütlü mücadelesinin zayıf olduğunun bir işaretidir. İşçi sağlığına ve güvenliğine yapılacak yatırımları maliyet unsuru olarak değerlendiren sermayenin, hükümet üzerindeki etkisinin yüksek olduğu bilinmektedir. Bu durum yasa, yönetmelikleri cezalar ve denetimleri işçilerin aleyhine etkilemektedirler. Ancak işçi sınıfının örgütlü mücadelesinin çalışma hayatında dengelere müdahale edebilecek gücü vardır. Bu nedenle sendikal örgütlenme pek çok ekonomik ve sosyal hakların yanında, çalışma hayatının sağlık ve güvenlik yönünde dönüştürebilecek en önemli ve etkin yoldur. Buradan hareketler, işçi ölümlerinin, işçilerin en örgütsüz olduğu inşaat, tarım sektöründe olması ve en fazla taşeron işçilerin olumsuz çalışma koşulları ve ölümle karşı karşıya olması, elbette tesadüf değildir.

Sermayenin 6331 sayılı Yasa'nın ve yönetmeliklerin değiştirilmesi yönünde bir çabası olduğu bilinmektedir. Özellikle, Referandum sonrası, Yasa'nın tekrar sermaye temsilcileri ile ortaklaşa gözden geçirilmesi konusu Türkiye İşverenler Sendikası (TİSK)'in talebi olarak hükümetin gündemindedir.

Referandum sonrasında, sermayenin talebiyle Yasa ve Yönetmelikler Bakanlığın masasındadır. Uygulaması 2020'ye kadar ötelen kamu ila çalışan sayısı 50'nin altındaki az tehlikeli işlerde sağlık ve güvenlik hizmetlerinin alımı ve büyük endüstriyel kazaların önlenmesi için hazırlanmış olan yönetmeliğin kritik maddelerinde yapılan ötelemeler ilk eden çıkarılan yasa ve yönetmelik değişikliği oldu. Yapılacak olan değişikliklerin bir iyileştirme değil, mevcut durumu daha da geriye götürecektir müdahaleler olacaktır.

Kanunun yayımlanması sonrasında kitlesel iş cinayetlerine de tanıklık ettik. 13 Mayıs 2013'da Soma'da 301 işçi, 28 Ekim 2014 tarihinde Ermenek'te 18 işçi, 6 Eylül 2014'de Torunlar İnşaat'ta 10 işçi iş cinayetlerinde hayatlarını kaybetti. Bu iş cinayetlerinin dışında her gün en az 6 ya da 7 işçi hayatını kaybetmektedir.

İşçilerin çalışma sırasında sağlıklarının korunması ve iş cinayetlerinin azaltılması çalışma yaşamının en acil sorunudur. Bunun için aşağıdaki önerilerin hayata geçmesi gerekmektedir.

- 6331 sayılı İş sağlığı ve Güvenliği Kanununun maddelerinin ve yönetmeliklerin uygulanma tarihlerinin ötelenmesinden, uygulama kapsam alanının daraltılmasından vazgeçilmelidir.
- İşçi ölümleri, iş kazası ve meslek hastalıklarının önlenmesi için, sosyal tarafları da kapsayan, işçi odaklı bir İŞİG politikası hayata geçirilmelidir.
- Kayıt dışı çalışma, çocuk işçilik, kaçak göçmen işçilikle etkin bir mücadele yürütülmelidir. Bu alanlarda kayıtlara girmeyen, ciddi oranda işçi ölümleri, iş kazaları, meslek hastalıkları ortaya çıktığı bilinmektedir.
- Kiralık işçilik yasası iptal edilmeli taşeron çalışma ve diğer esneklik uygulamalarından vazgeçilmelidir.
- Meslek hastalıklarının önlenmesi için öncelikle tanı konulmalıdır. Bunun için gizlenmiş meslek hastalıklarının bilinmesini sağlayacak bir sistem hayata geçirilmelidir.
- Devletin Yasa'nın ve ilgili yönetmeliklerin uygulanmalarının denetleme görevini yerine getirmelidir. Caydırıcı cezalar uygulamaya konulmalıdır.
- İş sağlığı ve güvenliği uzmanlarının bağımsızlığını sağlayacak iş güvencesi ve ekonomik bağımsızlık sağlanmalıdır. Çalışan temsilciliği sistemi güçlendirilmeli, iş güvencesi ve görev yapacak süre tanımlanmalıdır.
- Özgür, demokratik ve bağımsız sendikal anlayışın önündeki engeller kaldırılmalı, yasalardan ve işverenden kaynaklı sendikal örgütlenmenin önündeki tüm engeller kaldırılmalıdır. Sendikal örgütlülük teşvik edilmelidir. Yandaş sendikacılık anlayışı terk edilmeli.
- Sendikaların işçi sağlığı ve güvenli alanında çalışmaları takip edebilecek, inceleme yapabilmesinin yasal düzenlemesi yapılmalıdır.
- Sendikaların meslek örgütlerinin alana yönelik yapılacak yeni düzenlemelerde bilgi ve deneyimlerine başvurulmalıdır.

TMMOB

Çevre Mühendisleri Odası

İstanbul Şubesi

İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Komisyonu

21 Ekim 2017